

GGOR EN WATERNOOD (1)

Is het water naar wens?

Al in de derde Nota waterhuishouding uit 1990 is opgenomen dat de provincies de Gewenste Grondwater Situatie (GGS) zouden vastleggen. Deze werd gezien als grondslag voor de aanpak van de verdroging. In de vierde Nota waterhuishouding uit 1998 is GGS verbreed tot Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR), dynamischer en met ook aandacht voor het oppervlaktewater. Bovendien werd de werkingssfeer verbreed van natuur in het landelijk gebied tot in principe alle voorkomende functies in zowel landelijk als stedelijk gebied. Toepassing van Waternood, het in 1998 door de Dienst Landelijk Gebied en de Unie van Waterschappen gepresenteerde stappenplan voor inrichting en beheer van watersystemen, leidt tot het opstellen van zo'n GGOR, waarbij ook duidelijk wordt welke maatregelen moeten worden getroffen om dit gewenste regime te realiseren, zowel in de waterhuishouding als in de ruimtelijke ordening. Het stappenplan was meer een te volgen denk- of werkwijze dan een operationeel instrument. Dit heeft het gebruik ervan in de weg gestaan. Omdat de waterbeheerders grote behoefte bleken te hebben aan zo'n operationeel instrument, liet STOWA dit ontwikkelen. Het kwam in oktober 2002 gereed. STOWA verspreidde het Waternoodinstrumentarium afgelopen voorjaar breed en lichtte het toe in drie regionale bijeenkomsten waaraan steeds zo'n honderd vooral technici, maar ook bestuurders deelnamen.

Eind 2002 was GGOR vooral in technische zin uitgewerkt, maar er moe(s)ten nog de nodige bestuurlijke en juridische hindernissen worden overwonnen om GGOR vaste grond onder de voeten te geven. Uiteindelijk zorgde de Commissie Integraal Waterbeheer voor een voor consumptie gereed advies. GGOR heeft zijn weg inmiddels ook gevonden naar het Nationaal Bestuursakkoord Water. Dit akkoord geeft aan dat de provincies uiterlijk 2005 de kaders opstellen voor het GGOR. Deze worden ontleend aan sectorale beleids- en streekplannen. Daarnaast coördineren en bewaken de provincies de procesgang voor het opstellen van het GGOR. Het waterschap stelt het GGOR op in nauwe samenwerking met gemeenten, de grondwaterbeheerders en andere belanghebbenden. Het GGOR wordt opgenomen in het waterbeheerplan. In de periode 2005-2010 moet dit zijn beslag krijgen.

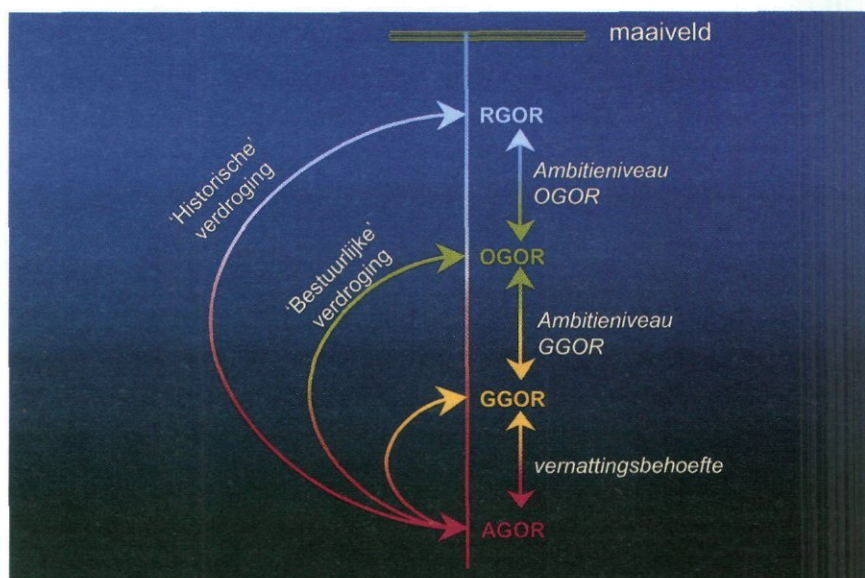
Het GGOR richt zich vooral op het watersysteembeheer onder 'normale' situaties. Dit zijn omstandigheden die zich dagelijks tot eens in de tien jaar voordoen. De water- en ruimtelijke opgaven die zijn geformuleerd in het kader van het Waterbeheer voor de 21e eeuw, zijn geënt op (zeer) extreme situaties van wateroverlast of droogte, die zich eens in de tien tot 25 jaar voordoen. GGOR is geschikt als toetsingskader voor de watertoets. Het biedt expliciete, bestuurlijk geaccordeerde doelstellingen voor het watersysteembeheer, waaraan de gevolgen van ruimtelijke plannen kunnen worden getoetst.

Ook met de Kaderrichtlijn Water van de Europese Unie zijn duidelijke raakvlakken. De kaderrichtlijn streeft naar een goede ecologische en chemische toestand van te bepalen oppervlakte- en grondwaterlichamen.

Het GGOR geeft aan in welke mate deze toestand in orde is voor de diverse gebruiksfuncties. GGOR kijkt dan vooral op regionale schaal; de Kaderrichtlijn Water bestrijkt regionale tot hele (internationale) stroomgebieden. De Kaderrichtlijn Water en GGOR kunnen in de komende tijd dus veel voor elkaar betekenen. In het advies van de Commissie Integraal Waterbeheer wordt dan ook aanbevolen om bij het opstellen van de (deel)stroomgebiedbeheersplannen in 2009 á 2010 de GGOR-doelen mee te laten liften met de doelen van de Kaderrichtlijn Water en Waterbeheer 21e eeuw. De afgelopen jaren is veel ervaring opgedaan met verschillende benaderingen om GGOR uit te werken. Het is nu tijd om te zorgen voor een zekere convergentie in aanpak, zodat resultaten uitwisselbaar en vergelijkbaar zijn. Daarom is het essentieel dat het begrippenkader, de gegevens en de gebruikte methoden die bij GGOR worden gebruikt, uniform zijn.

Rondom GGOR bestaat een GreGORi-aanse spraakverwarring. Zo kennen we behalve GGOR ook AGOR, OGOR, RGOR en soms VGOR. Alle begrippen worden wel als xGOR samengevat. Afbeelding 1 geeft het al

De begrippen RGOR, OGOR, GGOR, en AGOR zijn in het schema ten opzichte van elkaar weergegeven onder omstandigheden die in de regel gelden voor een verdroogd natuurgebied. De historische referentie (RGOR) is waarschijnlijk niet meer terug te halen. Met het vaststellen van de natuurdoeltypen voor het verdroogde gebied ligt het OGOR vast. Hoe meer ambitie, des te veeleisender de natuurdoelen en hoe dichter OGOR bij RGOR, maar des te meer moet er gebeuren om het verdrogingsprobleem als opgelost te kunnen beschouwen. Bij weinig ambitie stellen de natuurdoeltypen minder eisen en heeft de bestuurder het verdrogingsprobleem naar eigen idee al snel verholpen. Als de getoonde ambitie serieus wordt genomen, zal worden gestreefd naar een GGOR die samenvalt met het OGOR. Vaak zal dit, zeker op de kortere termijn, niet het geval zijn.

vormen die voortkomen uit het nieuwe waterbeleid zijn weergegeven in de ellipsen. Het opstellen van het GGOR moet worden opgevat als cyclisch en iteratief proces.

Het waterbeheersplan waarin GGOR wordt opgenomen, legt geen verplichtingen op aan derden; het GGOR biedt een eigen instructienorm aan het waterschap. Wel zijn er bezwaarprocedures of vergoeding van schade mogelijk bij de doorwerking van GGOR in bijvoorbeeld een peilbesluit of wanneer sprake is van nalatigheid van het waterschap.

Waarom GGOR?

Met het werken met GGOR worden, in tegenstelling tot wat bij sectoraal waterbeheer gangbaar was, ontwerp- en inrichtings-eisen van het watersysteem inclusief grondwater niet alleen geformuleerd ten behoeve van de dominante functies in een gebied, maar ook voor de economisch wat zwakkere functies. GGOR geeft dus invulling aan integraal waterbeheer.

De meerwaarde is driedelig:

- Het slaat een brug tussen de strategische belangenafweging op provinciaal niveau en operationele instrumenten van de waterbeheerder, zoals het peilbesluit;
- Het draagt bij aan de integratie van de beleidsvelden ruimtelijke ordening, milieu en water. Het minimaliseert de strijdigheden die kunnen optreden tussen functietoekenning en de mogelijkheden van het watersysteem;
- Het verschaft voor alle partijen duidelijkheid over de doelstellingen van het waterbeheer en is norm en toetsingskader voor velerlei ruimtelijke activiteiten en ingrepen in het waterhuishoudkundig systeem.

GGOR verschaft een intern beleidskader voor watersysteembeheer, zowel in het landelijk gebied als in de stad, al is de toepassing in de stad technisch-inhoudelijk nog onvoldoende uitgewerkt. GGOR biedt tevens een integratiekader voor de acties die voortvloeien uit Waterbeheer 21e eeuw en de Kaderrichtlijn Water. Kortom, alle reden om de afspraken die in het Nationaal Bestuursakkoord Water over GGOR zijn gemaakt, niet op de lange baan te schuiven.

drs. Frans Claessen (RIZA)
ir. Heiko Prak
(Dienst Landelijk Gebied)
ir. Berendien Spiers
(Unie van Waterschappen)
Guus Beugelink (RIVM)

GGOR EN WATERNOOD (2)

Het Waterbesluit van Waterschap Reest en Wieden

Grondwaterstandverloop vormt de basis voor het dagelijks waterbeheer. Dat is de reden van het bestaan van de waterschappen. Vanaf de late middeleeuwen zijn waterschappen opgericht om de veiligheid tegen overstromingen te waarborgen en om het gewenste grondwaterstandverloop te realiseren. Dat laatste noemden de waterschappen alleen niet zo. De waterschappen wilden het oppervlaktewater beheersen, maar het achterliggende doel was natuurlijk om op het land producten te kunnen verbouwen en om ervoor te zorgen dat we droog konden wonen. Het realiseren van het gewenste grondwaterstandverloop, of het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime, vormt in feite de oeroude taak van de waterschappen. Natuurlijk is in de afgelopen decennia die taak verbreed met de zorg voor de waterkwaliteit en kijken we niet meer alleen naar de functies landbouw en wonen, maar ook naar natuur en recreatie, aldus Henk Post, sectorhoofd waterbeheer bij waterschap Reest en Wieden.

Bij de voorgangers van het waterschap Reest en Wieden was deze taakopvatting al verinnerlijkt. Vanaf 1995 gebruikt het waterschap de grondwatertrap (Gt) voor het belastingsysteem (de omslag), namelijk als basis voor de classificatie 'onbebouwd onroerende zaken'. Deze classificatie moet volgens de waterschapswet gebaseerd zijn op verschillen in hoedanigheid en ligging, die leiden tot een onevenredig voor- of nadeel. De stelling vanuit Reest en Wieden is dat de grondwatertrap de resultante is van al het doen en (bewust) nalaten in het totale waterbeheer, de bodemsoort, de geologische opbouw en de hoogteligging. Daarmee is de gerealiseerde

grondwatertrap als maat voor het grondwaterstandverloop een goede invulling van het begrip hoedanigheid met een directe relatie met het (gevoerde) waterbeheer. Concreet betekent dit dat gronden die beschikken over een optimaal grondwaterstandverloop voor de betreffende grondgebruiksfunctie in de hoogst betalende klasse vallen.

Aan het einde van de vorige eeuw hebben we dit classificatiesysteem geperfectioneerd en een beter onderscheid gemaakt tussen landbouw, natuur en stedelijk gebied en de basis, de Gt-kaart, geactualiseerd op een schaal 1:10.000.

GGOR en Waternood.

